

Un enamorat de Pallerols

Jordi Piferrer i Deu

Vicepresident de l'Associació d'Amics del Camí de Pallerols de Rialb a Andorra

Tot el que tenia a veure amb sant Josepmaria era per a Mons. Echevarría una prioritat. Per això va seguir amb interès i emoció les incidències en la recuperació del camí de Pallerols a Andorra.

A Pallerols, al rebost de la rectoria, el 7 de setembre del 2015.

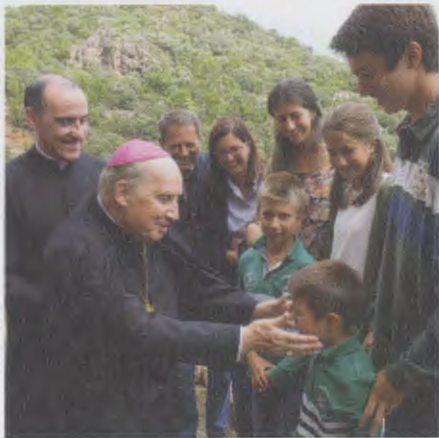
Arran de la mort del prelat de l'Opus Dei, Mons. Javier Echevarría, el dilluns 12 de desembre, festa de la Mare de Déu de Guadalupe, m'ha vingut el record de les vegades que Mons. Echevarría va ser a Pallerols de Rialb, tot seguint les petjades de sant Josepmaria Escrivà de Balaguer.

Sant Josepmaria i la fugida pels Pirineus

Tot el que es referia a sant Josepmaria era, per a Mons. Echevarría, un reclam que atreïa la seva atenció. Per això no podia passar per alt el fet que, a Pallerols de Rialb, el fundador de l'Opus Dei hi rebés una carícia de la Mare de Déu en uns moments molt difícils de la seva vida. Fou a l'any 1937, quan, perseguit per a causa de la fe catòlica, va haver de marxar de Madrid i, passant per Andorra i França, va arribar a l'altra banda d'Espanya, on va poder exercir en llibertat el seu ministeri sacerdotal.

Durant la cerimònia de benedicció de la reconstruïda rectoria de Pallerols.

Saludant una de les famílies que hi varen assistir.

Moltes persones de tot Catalunya van voler acompanyar Mons. Echevarría en aquesta jornada tan especial (3 de setembre de 2015).

Durant la seva vida, sant Josepmaria va manifestar sovint que era un sacerdot secular com molts altres clergues d'arreu del món i no va desitjar per a ell cap tipus de privilegi. És ben natural que, com molts altres sacerdots que també foren perseguits durant la guerra civil espanyola, que va durar de 1936 a 1939, a ell tampoc no li fossin estalviats els mateixos sofriments que patiren els seus germans en el sacerdoci.

Efectivament, a partir del 18 de juliol de 1936 va romandre amagat 15 mesos en diferents llocs de Madrid fins que, el 8 d'octubre de 1937, va decidir passar a l'altra part d'Espanya, on podria atendre amb llibertat moltes persones en la direcció espiritual i que havien quedat a l'altra zona.

La ruta elegida va ser: Madrid-València-Barcelona-Oliana-Peramola-Pallerols. A partir d'aquest punt, continuarien a peu travessant rius i muntanyes –per camins paral·lels al riu Segre– fins arribar al Principat d'Andorra pel Mas d'Alins i Sant Julià de Lòria.

El dia 8 d'octubre de 1937, sortiren en cotxe des de Madrid fins a València. L'endemà sortiren de València en tren arribant a Barcelona el matí del dia 10. A Barcelona, hi estigueren 40 dies esperant l'avis dels guies de sortir cap a Andorra. Quaranta dies de penúries, sense diners suficients, passant molta gana i amb el perill constant de ser detinguts.

Finalment, el 19 de novembre, a la una del migdia, sortiren en l'autobús que feia el trajecte Barcelona-La Seu d'Urgell i van baixar-ne poc després d'Oliana, al pont sobre el riu Segre. Sant Josepmaria anava acompanyat per set persones més, que formaven part del grup de fidels amb els quals tenia tracte habitual.

D'Oliana anaren a peu fins a Peramola i Pallerols. En aquest racó de la Baronia de Rialb, s'estigueren amagats al rebost de la rectoria, que estava abandonada. La nit del 21 al 22 de novembre, sant Josepmaria passà una forta experiència mística que deixà en el seu interior una profunda petjada. Passà tota la nit plorant perquè no veia clar quina era la voluntat de Déu: si continuar endavant cap a Andorra o tornar a Madrid, on havia deixat alguns dels seus fills de l'Opus Dei.

Un senyal a Pallerols

Una nit d'intens dolor i sofriment espiritual, perquè es pensava que marxant cap a Andorra no feia la voluntat de Déu, que abandonava alguns dels seus fills, que era una actitud de covardia, ell que sempre havia donat la cara i no s'amagava davant les contradiccions. Enmig

d'aquest intens sofriment, demanà una prova que li mostrés que feia bé anant cap a Andorra.

El Pare Oriol Diví, monjo de Montserrat, va expressar bellament aquesta experiència de sant Josepmaria amb els versets que va compondre l'any 2006:

«Entre la fe i la recança, fent camí de fosca i dol, a Pallerols una rosa muda l'angoixa en consol. Vegé sant Josepmaria la Verge en do tan preuat, que el camí de nostra vida, doni flors de santedat».

No veia amb claredat quina era la voluntat de Déu; més encara, li semblava que, continuant cap a Andorra, estava dient que no a Déu i això li produïa un patiment insuportable. La rosa de fusta daurada que trobà al terra de l'església de Pallerols, el confirmà en la seva primera decisió que feia bé continuant cap a Andorra.

Heus aquí un petit resum per entendre per què Mons. Javier Echevarría se sentia tan atret per Pallerols i hi volia anar sovint. En una ocasió –en què ens va rebre, a un grup que ens dediquem a promocionar Pallerols i el camí fins a Andorra– ens va donar una benedicció de comiat dient: «Que sigáis abriendo este camino de Pallerols y de los Pirineos para muchísima gente. Por este camino, por la generosidad con que nuestro Padre abrió este camino, hemos llegado todos a la Obra».

Les estades a diversos punts del camí Pallerols-Andorra

En cinc ocasions, Mons. Echevarría va ser a Pallerols o en algun punt del recorregut fins a Andorra.

La primera vegada fou el 4 de juliol de 2002, l'any del centenari del naixement de sant Josepmaria i de la seva canonització. Va visitar Peramola, Pallerols i Fenollet. Després, continuà fins a Andorra i passà a França pel Port d'Envalira, de manera que es va poder fer càrrec de tot el que suposa el recorregut de l'expedició de sant Josepmaria.

La segona visita va ser cinc anys més tard, el 5 de setembre de 2007, en el 70è aniversari del pas de sant Josepmaria per les terres de la Baronia de Rialb i de l'Alt Urgell, camí d'Andorra. En aquesta ocasió, va ser per segona vegada a Pallerols i va visitar la Ribalera, el Corb, la cabana de Sant Rafel i la Bassa. A l'església de Pallerols, hi va dirigir la meditació, adreçada a un petit grup que l'acompanyaven. El tema central de la meditació fou remarcar la importància d'incrementar la vida de pietat, del tracte amb Jesús. Entre moltes altres coses, digué:

De camí a la Cabana de sant Rafael, acompanyat pel Dr. Ramon Herrando, vicari de l'Obra a Espanya, i uns joves voluntaris (3 de setembre del 2015).

«Interesa mucho que cuidemos toda nuestra vida de piedad, pero concretamente los tiempos de la oración. Hijos míos, acudamos a la oración a ser hombres contemplativos; a aumentar ese vivir pendientes de Dios como Él quiere que estemos. No olvidemos que nuestro Padre insistió muchísimo en que la única arma que tenemos en el Opus Dei es la oración.

»Hijos míos, basta que echemos una mirada a aquellos días del paso de los Pirineos... ¿Cómo consiguieron superar aquellas enormes dificultades? Poniendo sus almas más continuamente en diálogo con el Señor».

Allò que Mons. Echevarría suggeria també ho vivia. Jo mateix ho vaig poder comprovar l'1 de desembre de 2012, quan va voler fer mitja hora d'oració davant el Santíssim Sagrament, a l'església d'Andorra la Vella, abans d'assistir a les Jornades de Camins de Llibertat. Això li suposava escurçar el temps dedicat al dinar. Podria haver fet l'oració de tornada cap a Barcelona durant les dues hores de viatge que tenia per davant, però va preferir fer-la a l'església.

En moltes altres ocasions, en viatges per arreu del món, volia fer l'oració davant del Santíssim Sagrament, encara que li suposés una exigència personal en els horaris.

El 2 de setembre de 2010, tornà per tercera vegada a Pallerols, visitant de nou la Cabana de Sant Rafel, el poble d'Ares, el riu de Civís,

el Barranc de la Cabra Morta i Argolell, a la frontera amb Andorra. També en aquesta ocasió, a la tarda, a l'església de Pallerols, dirigí la meditació dels qui l'acompanyaven. El tema central fou l'amor a la missa i l'eucaristia. Deia:

«Nuestro Padre en todas las circunstancias siempre ha salido adelante por centrarse cada vez con más fe en la Eucaristía, en la presencia real de Dios en las especies sacramentales, y también por ese querer hacer de cada una de sus jornadas una Santa Misa.

»Imaginemos cómo serían las misas en la cabaña de San Rafael, cómo sería la misa en la Ribalera, cómo sería la misa los demás días que pudo celebrarla; con qué interés, con qué fuerza y con qué recurso de auxilio se agarraría a esa Hostia en la que está presente Jesucristo con su Cuerpo, con su Sangre, con su Alma y su Divinidad».

La quarta estada de Mons. Javier Echevarría va ser l'1 de desembre de 2012, en el 75è aniversari de l'arribada de sant Josepmaria a Andorra. En aquella ocasió, anà al Principat per beneir una estàtua de sant Josepmaria, obra de l'esculptora Rebeca Muñoz, que està col·locada a l'església parroquial de Sant Julià de Lòria.

Després de la cerimònia, fou rebut per les autoritats eclesiàstiques i civils del Principat: Mons. Joan-Enric Vives, arquebisbe del Bisbat d'Urgell i copríncep d'Andorra; Mn. Josep Maria Mauri, vicari general; Mn. Ramon Sàrrias, arxiprest de les Valls d'Andorra; el M.I. Sr. Vicenç Mateu, síndic general de les Valls d'Andorra; el M.I. Sr. Antoni Martí, cap del Govern d'Andorra; la Hble. Sra. Rosa Ferrer, cònsol major d'Andorra la Vella i la Hble. Sra. Montserrat Gil, cònsol major de Sant Julià de Lòria. Tots ells acompanyats pels consellers del Govern i de les respectives parròquies.

He pogut parlar després amb molts d'ells i coincidien en la grata impressió que els va causar Mons. Javier Echevarría. Alguns no tenien cap recel a manifestar que era un sant, altres remarcaven la seva senzillesa i humilitat. Han passat cinc anys d'aquella trobada i encara avui recorden amb satisfacció el tracte ple d'estimació que els manifestà Mons. Echevarría.

Una memorable jornada que també recordava sovint Mons. Echevarría, ressaltant l'afectuosa acollida que li brindaren les autoritats d'Andorra i la seva gent. Deia que no havia estat una rebuda protocol·lària, sinó una rebuda sincera i afectuosa, en memòria de sant Josepmaria.

Benedicció de l'escultura de sant Josepmaria a l'església parroquial de sant Julià de Lòria. Mons. Echevarría amb Mons. Joan-Enric Vives, copríncep d'Andorra (31 de desembre del 2012).

A la tarda, participà en la *Via Jornada de Camins de Llibertat a través dels Pirineus* que tingué lloc al Centre de Congressos d'Andorra la Vella. Allà pronuncià una ponència en la qual, entre d'altres coses, destacà:

«Hace 75 años, el 2 de diciembre de 1937, de madrugada, san Josemaría entraba en Andorra junto con los otros miembros de la expedición.

»Eran los primeros pasos que daban en libertad después de un larguísimo año y medio de todo tipo de peligros y penalidades; tantas veces pasando la noche en la calle, en el bordillo de la acera, sin documentación, con el riesgo de ser detenidos y llevados directamente a la cárcel o al paredón. Ahora, después de tanta espera, ya en Andorra, exultaban al poder hacer algo tan sencillo y tan necesario como rezar o cantar en voz alta.

»Aquel momento de su paso a Andorra quedó fijado para siempre en el corazón y en la mente de san Josemaría, pues para él supuso el comienzo de una nueva etapa en el cumplimiento de aquello que le pedía Dios: la fundación del Opus Dei y su expansión por todo el mundo.

»A Andorra llegaron agotados, después de las largas caminatas nocturnas, con hambre y frío, y con la tensión del peligro. ¡Con qué agradecimiento recordaba san Josemaría la acogedora hospitalidad que Andorra les ofreció!

»Estoy seguro que desde el cielo bendice a todas las personas de este pequeño pero hospitalario país, que le acogió tan generosamente, e intercede por sus gobernantes y por todos sus habitantes, para que el Señor llene de alegría todos los hogares y a cada uno de los hombres y mujeres de Andorra».

Finalment, el 3 de setembre de 2015, anà per última vegada a Pallerols per beneir la rectoria que feia poc que havia estat restaurada. Durant la tarda d'aquest mateix dia, visità la cabana de Sant Rafel.

De l'homilia que pronuncià a l'església de Pallerols, en remarco alguns punts que ens poden ajudar a comprendre la gran estimació que tenia per Pallerols i el missatge que transmet.

«Queridos hermanos y queridas hermanas, queridos hijos y queridísimas hijas. No puedo ocultar que estoy conmovido al estar en este lugar donde nuestro Padre hace 78 años pasó por estas tierras con el corazón encogido por toda la tragedia que asolaba el país, y concretamente –como era muy humano y muy sobrenatural– también pensando en las personas de la Obra que habían quedado en lugares donde corrían determinados riesgos.

»Por eso, también parte de la turbación que tuvo aquí, era: no puedo abandonar a estas personas que siguiendo el camino de la Obra se han puesto en las manos de Dios. Y por eso dudó y tuvo una angustia seria porque no quería ser un prófugo ante la realidad maravillosa de tener que ayudar a sus hijas y a sus hijos».

En acabar la cerimònia de la benedicció de la rectoria, va rebre moltes persones que havien acudit a Pallerols per saludar-lo. Hi havia molts descendents dels que havien ajudat sant Josepmaria l'any 1937: de Cal Tonillo, de Juncàs, Vilaró, l'Empordanès... i molta altra gent que havia col·laborat en la reconstrucció de la rectoria. Per a tots (més de 100 persones) tingué paraules d'encoratjament personal i d'agraïment. Com deia recentment Mons. Fernando Ocariz, «tenía una gran capacidad de transmitir ideas, dar consejos... Nunca era un simple escuchar, sino que se sentía involucrado con la gente. Con cariño, verdaderamente. A mí siempre me ha llamado la atención. Nunca tenía prisa para estar con las personas».

A dalt, amb diverses autoritats durant la VII Jornada Camins de llibertat (Andorra la Vella, 1/12/2012).

A la dreta, l'església parroquial de Sant Julià de Lòria en la benedicció de l'escultura de sant Josepmaria.

A l'esquerra, mirant l'exposició sobre el pas de sant Josepmaria per Andorra. Inferior: El Prelat obsequià Mons. Vives, copríncep d'Andorra, amb una rèplica de la rosa de Rialp.

Jo ho he experimentat personalment en els encontres del prelat a Pallerols (any 2015) i a Andorra (any 2012). No tenia pressa, escoltava cadascú. M'atreveixo a afirmar que tenia el do de profecia per com aconsellava a cada persona i per l'estimació amb què ho feia. Certament, Mons. Echevarría va ser un home de Déu amb un cor molt gran.

Un altre aspecte de la seva personalitat que jo destacaria era la seva disponibilitat, la seva humilitat per obeir les indicacions dels que organitzaven alguna activitat. Jo ho he pogut comprovar en les seves visites dels anys 2012 i 2015.

Totes dues vegades vaig tenir la oportunitat de ser al seu costat, tot explicant-li coses i presentant-li persones relacionades amb el camí de Pallerols a Andorra. «Tu guíame, que yo te seguiré», em deia. No posava cap resistència a les indicacions que li feies, canviant de parer si li indicaves una altra cosa. Era realment molt dòcil.

Un últim detall que mostra l'amor que Mons. Echevarría tenia per Pallerols i tot el que suposa el pas dels Pirineus, és que durant els set últims dies de la seva vida en aquesta terra –que passà ingressat a l'Hospital Policlínic Campus Bio-Mèdic de Roma– li llegien com a lectura espiritual la narració que Andrés Vázquez de Prada fa sobre el pas dels Pirineus. Va voler acabar els seus dies recordant l'aventura de sant Josepmaria en el seu camí d'evasió cap a Andorra, complint la voluntat de Déu. El dia que morí, dilluns 12 de desembre, va acabar la lectura del pas dels Pirineus amb l'arribada a Lourdes, una carícia més de la Mare de Déu vers el servent bo i fidel que fou Javier Echevarría, un enamorat de Pallerols.

Nota.- Els discursos i homilies senceres que pronuncià Mons. Javier Echevarría en les seves visites a Pallerols i Andorra, així com altres escrits seus relacionats amb Pallerols, es poden trobar a la web de l'Associació d'Amics del Camí de Pallerols de Rialb a Andorra: www.pallerols-andorra.org.